

NGOẠI NGỮ VỚI BẢN NGỮ

TIẾP CẬN AI TRONG DỊCH THUẬT: DỊCH THUẬT NGỮ PHÁP-VIỆT VỀ PHÒNG CHỐNG TỘI PHẠM NGUYỄN THỊ HUỆ*

TÓM TẮT: Trong bối cảnh hợp tác quốc tế mở rộng, nhu cầu dịch thuật tiếng Pháp trong lĩnh vực phòng chống tội phạm tại Việt Nam ngày càng lớn. Tuy nhiên, dịch thuật truyền thống gặp nhiều thách thức như khối lượng tài liệu lớn, thuật ngữ phức tạp và yêu cầu độ chính xác cao. Trí tuệ nhân tạo (AI) trở thành giải pháp hỗ trợ tiềm năng, giúp tăng tốc độ dịch thuật và giảm chi phí. Nghiên cứu này đánh giá hiệu quả của AI (ChatGPT) trong dịch thuật các tài liệu pháp lý chuyên ngành, tập trung vào các lĩnh vực đấu tranh phòng chống tội phạm.

Phương pháp nghiên cứu bao gồm phân tích bản dịch của AI, khảo sát và xin ý kiến chuyên gia. Kết quả cho thấy, AI hỗ trợ tốt trong dịch các nguồn tài liệu được chuẩn hóa ngôn ngữ trên các trang công báo chính thống như Interpol nhưng còn hạn chế trong xử lý ngữ cảnh và thuật ngữ pháp lý, đòi hỏi hiệu đính từ biên dịch viên.

Nghiên cứu đề xuất xây dựng kho thuật ngữ số hóa Pháp-Việt, đào tạo biên dịch viên sử dụng AI hiệu quả và cải thiện AI bằng công nghệ xử lý ngôn ngữ tự nhiên để nâng cao chất lượng dịch thuật.

TỪ KHÓA: Trí tuệ nhân tạo (AI); dịch thuật; thuật ngữ Pháp-Việt về phòng chống tội phạm; tài liệu pháp lý; kho thuật ngữ số hóa Pháp-Việt; dịch thuật kết hợp AI.

NHẬN BÀI: 15/03/2025.

BIÊN TẬP-CHỈNH SỬA-DUYỆT ĐĂNG: 15/04/2025

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, công tác phòng chống tội phạm đã và đang trở thành một thách thức xuyên quốc gia, đòi hỏi sự phối hợp và chia sẻ thông tin chặt chẽ giữa các nước với nhau. Tại Việt Nam, nhu cầu trao đổi dữ liệu pháp lý, phối hợp điều trị và xây dựng hành lang pháp lý chung với các đối tác quốc tế, đặc biệt là các nước thuộc cộng đồng Pháp ngữ, ngày càng trở nên cấp thiết. Trong bối cảnh đó, việc dịch thuật chính xác và nhanh chóng các tài liệu tiếng Pháp trong lĩnh vực phòng chống tội phạm không chỉ góp phần chia sẻ kiến thức và kinh nghiệm mà còn giúp tăng cường hiệu quả hợp tác pháp lý quốc tế, thúc đẩy sự liên kết và thống nhất trong hành động giữa các bên liên quan. Trong bối cảnh đó, Trí tuệ nhân tạo (AI), đặc biệt là các công nghệ xử lý ngôn ngữ tự nhiên (Natural Language Processing - NLP) đang tạo ra những bước đột phá mạnh mẽ trong lĩnh vực dịch thuật chuyên ngành. Với khả năng học sâu (deep learning), xử lý ngữ cảnh và tự động tối ưu hóa thuật toán dịch, AI có thể nâng cao đáng kể hiệu quả và độ chính xác trong việc chuyển ngữ các tài liệu pháp lý phức tạp, trong đó có tiếng Pháp.

Trên thế giới, nhiều công trình đã tập trung nghiên cứu ứng dụng Trí tuệ nhân tạo (AI) trong dịch thuật chuyên ngành và lĩnh vực pháp lý. Chẳng hạn:

Kevin D. Ashley (2017) phân tích vai trò của AI trong xử lý ngôn ngữ pháp lý, bao gồm khả năng lập luận bằng ngôn ngữ tự nhiên và ứng dụng trong dịch thuật văn bản pháp luật. Europol (2024) nhấn mạnh những lợi ích và thách thức của AI trong hợp tác pháp lý quốc tế, đặc biệt là việc sử dụng AI để dịch tài liệu điều tra, báo cáo cảnh sát và hồ sơ tội phạm xuyên biên giới. Felix Stahlberg (2020) nghiên cứu những cải tiến trong dịch máy neuron (Neural Machine Translation - NMT) dựa trên mô hình Transformer - một công nghệ cốt lõi trong NLP hiện đại. Tuy nhiên, tác giả cũng chỉ ra hạn chế rõ rệt khi xử lý các ngôn ngữ ít tài nguyên, chẳng hạn như tiếng Việt hoặc tiếng Pháp trong ngữ cảnh chuyên ngành. Bitkom (2020) báo cáo tổng hợp từ giới công nghệ Đức, khẳng định rằng dù dịch máy đã đạt nhiều tiến bộ, chất lượng dịch chuyên ngành vẫn cần sự can thiệp từ chuyên gia ngôn

*TS; Học viện Cảnh sát Nhân dân; Email: huetuan.nguyenthi@gmail.com

ngữ, đặc biệt trong các lĩnh vực pháp lý và hành chính.

Tại Việt Nam, một số công trình tiêu biểu đã bước đầu ứng dụng AI trong dịch thuật, Nguyễn Văn Hùng (2019) nghiên cứu phương pháp thích ứng miền (domain adaptation) cho hệ thống dịch máy cặp ngôn ngữ Anh-Việt, nhằm tăng độ chính xác trong các ngữ cảnh cụ thể. Hệ thống VnTranslate của Đại học Bách khoa Hà Nội phát triển nền tảng dịch thuật tự động tích hợp công nghệ học sâu (deep learning), hướng đến dịch tài liệu chuyên ngành với tốc độ cao. Trường Đại học FPT triển khai các giải pháp dịch thuật AI trong lĩnh vực dịch vụ và ứng dụng thực tiễn, v.v. Tuy nhiên, các công trình này đều tập trung vào tiếng Anh. Trong khi đó, tiếng Pháp - một ngôn ngữ quan trọng trong hợp tác pháp lý quốc tế, đặc biệt với cộng đồng Pháp ngữ - lại chưa nhận được sự quan tâm đúng mức trong lĩnh vực dịch thuật pháp lý bằng AI. Chẳng hạn, cho đến nay, chưa có nghiên cứu nào đánh giá một cách hệ thống hiệu quả của các công cụ AI trong dịch thuật các thuật ngữ pháp lý chuyên sâu, đặc biệt từ tiếng Pháp sang tiếng Việt. Thiếu các đề xuất cụ thể về việc tích hợp AI vào hệ thống thông tin và trao đổi dữ liệu pháp lý giữa các cơ quan chức năng trong nước và đối tác quốc tế (đặc biệt là khu vực cộng đồng Pháp ngữ). Đây không chỉ là hạn chế về mặt học thuật mà còn là rào cản thực tiễn trong quá trình hợp tác điều tra, truy tố, xét xử xuyên biên giới.

Vì vậy, việc triển khai nghiên cứu chuyên sâu là cần thiết và có ý nghĩa thực tiễn cao.

2. Công nghệ AI trong dịch thuật và vấn đề dịch Pháp-Việt trong lĩnh vực pháp lý

2.1. Công nghệ AI trong dịch thuật hiện nay

Trong những năm gần đây, dịch bằng NMT kết hợp với công nghệ NLP đã trở thành xu hướng chủ đạo trong dịch thuật tự động. Theo Bahdanau, Cho và Bengio (2015), NMT hoạt động trên nguyên lý mã hóa - giải mã:

- Giai đoạn mã hóa: Mạng nơron tiếp nhận câu gốc, phân tích ngữ pháp, ngữ nghĩa và ngữ cảnh tổng thể để chuyển hóa thành một vectơ ngữ nghĩa đại diện.

- Giai đoạn giải mã: Hệ thống sử dụng véc-tơ này để sinh ra câu dịch trong ngôn ngữ đích, đảm bảo tính tự nhiên và chính xác.

Mô hình Transformer do Vaswani et al. (2017) đề xuất đã nâng cao đáng kể chất lượng bản dịch, nhờ khả năng xử lý song song và học phụ thuộc dài hạn giữa các từ trong câu. Các nghiên cứu cho thấy AI có thể dịch nhanh hàng triệu từ, tiết kiệm thời gian và nhân lực so với dịch thủ công. Bên cạnh tốc độ và hiệu quả, AI còn hỗ trợ dịch các văn bản chuyên ngành như pháp lý, y tế và kỹ thuật. Khả năng tùy biến mô hình dựa trên dữ liệu huấn luyện riêng biệt cho phép nâng cao độ chính xác ngữ cảnh (Radford et al., 2019). Điều này rất hữu ích trong dịch thuật pháp lý, khi xử lý các thuật ngữ như "*Extradition judiciaire*" "*Dẫn độ tư pháp*" hay "*Criminalité transnationale*" "*Tội phạm xuyên quốc gia*" (Li et al., 2020).

Tuy nhiên, vẫn tồn tại một số thách thức cần phải vượt qua để tối ưu hóa tiềm năng của AI trong lĩnh vực này. Một số học giả cho rằng, hệ thống dịch máy khó đạt được độ chính xác cần thiết trong các ngữ cảnh pháp lý phức tạp hoặc thuật ngữ pháp lý đặc thù, yêu cầu độ chính xác cao như dịch thuật pháp lý hoặc các vấn đề về phòng chống tội phạm. Đối với các ngôn ngữ còn chưa nhiều tài nguyên như ngôn ngữ Pháp-Việt, việc thiếu dữ liệu song ngữ chất lượng cao gây cản trở đáng kể hay thách thức về ngữ nghĩa và văn hóa vì tính đặc thù mà AI không giải mã hết được các ngữ cảnh văn hóa dẫn đến thiếu chính xác hoặc không phù hợp với mục đích sử dụng. Ngoài ra, dịch tài liệu pháp lý còn đặt ra yêu cầu nghiêm ngặt về bảo mật. Chi phí triển khai ban đầu cao cũng là rào cản đối với các tổ chức nhỏ hoặc các quốc gia đang phát triển (González, 2014; Radford et al., 2019).

Hiện nay, một số công cụ AI tiêu biểu trong lĩnh vực dịch thuật bao gồm Google Translate, DeepL, Microsoft Translator, Sonix.ai, SYSTRAN và Amazon Translate. Các nền tảng này tích hợp công nghệ học máy và học sâu, cho phép dịch nhanh chóng văn bản thông thường và tài liệu chuyên ngành, hỗ trợ hiệu quả trong học tập, làm việc và hợp tác quốc tế.

2.2. Một số vấn đề về dịch Pháp-Việt trong lĩnh vực pháp lý

2.2.1. Vấn đề dịch Pháp-Việt trong lĩnh vực pháp lý gắn với ngữ cảnh

Dịch thuật trong lĩnh vực pháp lý và phòng chống tội phạm không chỉ là việc chuyển đổi ngôn ngữ, mà còn đòi hỏi tính chính xác ngữ nghĩa, phù hợp với ngữ cảnh pháp lý và sự nhất quán về thuật ngữ chuyên ngành. Theo González (2014), ngữ cảnh đóng vai trò quyết định trong việc đảm bảo độ chính xác của bản dịch, đặc biệt trong tài liệu pháp lý - nơi một thuật ngữ có thể mang nhiều nghĩa tùy thuộc vào tình huống pháp lý cụ thể. Dịch giả không chỉ cần hiểu nghĩa bề mặt, mà còn phải nắm vững hệ thống pháp luật và bối cảnh xã hội liên quan. Ví dụ, từ "*Délit*" trong tiếng Pháp có thể chỉ "*Thường tội*" - tương đương với các tội ít nghiêm trọng trong hệ thống pháp luật Việt Nam, nhưng trong một số trường hợp, nó lại mang nghĩa rộng hơn, chỉ hành vi phạm pháp.

Những sự khác nhau về đặc điểm loại hình học giữa hai ngôn ngữ cũng là một khó khăn, thách thức trong dịch thuật. Như đã biết, tiếng Pháp là ngôn ngữ biến hình, có hệ thống chia động từ phức tạp theo thì, ngôi, cách, trong khi tiếng Việt là ngôn ngữ đơn lập, không có sự biến đổi hình thái từ. Những câu thường sử dụng câu phức với nhiều mệnh đề phụ thuộc của tiếng Pháp cũng là một khó khăn khi dịch sang tiếng Việt trong việc truyền tải chính xác sắc thái pháp lý khi dịch các văn bản phức tạp.

Tương đương dịch thuật, trong đó có tương đương về thuật ngữ là cả một vấn đề khi dịch thuật. Tương đương thuật ngữ Pháp-Việt cũng vậy, nhất là ở lĩnh vực thuật ngữ chuyên ngành pháp lý. Ví dụ, nhiều thuật ngữ pháp lý trong tiếng Pháp không có từ tương ứng hoàn chỉnh trong tiếng Việt, buộc người dịch phải sử dụng cách diễn giải mở rộng. Ví dụ:

"*Mis en examen*" được hiểu là "*Bị điều tra chính thức*", nhưng trong hệ thống pháp luật Việt Nam, thuật ngữ tương đương có thể đơn giản là "*Bị điều tra*" - mang ý nghĩa khác về thủ tục tố tụng.

"*Applicabilité des normes*" thường dịch là "*Tính khả thi của tiêu chuẩn*", nhưng thực chất liên quan đến khả năng thực thi của văn bản pháp luật như luật, nghị định, thông tư.

"*Jurisprudence*" không chỉ là "*Án lệ*", mà còn bao hàm toàn bộ thực hành tư pháp, phản ánh bản chất đặc thù của hệ thống pháp luật Pháp.

Từ những phân tích trên, có thể thấy rằng việc dịch thuật pháp lý Pháp -Việt đòi hỏi kiến thức chuyên sâu không chỉ về ngôn ngữ, mà còn về hệ thống pháp luật, văn hóa pháp lý và tư duy lập pháp của cả hai quốc gia. Điều này đặt ra yêu cầu cao đối với dịch giả và hệ thống dịch tự động nếu muốn đảm bảo tính chính xác và phù hợp trong môi trường pháp lý.

2.2.2. Các tiêu chí đánh giá bản dịch

Việc đánh giá chất lượng bản dịch pháp lý yêu cầu một hệ thống tiêu chí chặt chẽ, dựa trên các đặc trưng ngôn ngữ, pháp lý và kỹ thuật. Theo González (2014) và Ashley (2017), việc đánh giá chất lượng bản dịch pháp lý đòi hỏi hệ thống tiêu chí kết hợp nhằm đảm bảo bản dịch không chỉ đúng về mặt ngôn ngữ mà còn phù hợp về mặt pháp lý và thực tiễn sử dụng. Các tiêu chí có thể được phân loại thành ba nhóm chính:

1) Tiêu chí ngôn ngữ - ngữ nghĩa:

- Tính chính xác (accuracy): Bản dịch phải phản ánh đúng nội dung, ngữ nghĩa và sắc thái pháp lý của văn bản gốc. Mọi sai sót trong từ vựng hoặc cấu trúc câu có thể dẫn đến hiểu lầm nghiêm trọng về mặt pháp lý.

- Tính đầy đủ (completeness): Không được lược bỏ, làm sai lệch hoặc diễn đạt thiếu các nội dung quan trọng. Thiếu sót thông tin có thể làm thay đổi cách hiểu thậm chí hiểu sai văn bản.

2) Tiêu chí pháp lý - chức năng:

- Tính phù hợp ngữ cảnh (contextual appropriateness): Bản dịch cần điều chỉnh thuật ngữ theo bối cảnh pháp lý của quốc gia đích, đặc biệt khi chuyển ngữ giữa các hệ thống pháp luật khác nhau.

- Tính nhất quán thuật ngữ (terminological consistency): Việc sử dụng đồng nhất các thuật ngữ pháp lý xuyên suốt tài liệu là điều kiện tiên quyết để đảm bảo sự hiểu biết thống nhất giữa tài liệu đích và tài liệu nguồn.

3) Tiêu chí kỹ thuật - bảo mật - chuyên môn:

- Tính bảo mật thông tin (confidentiality): Tài liệu pháp lý thường chứa thông tin nhạy cảm, do đó yêu cầu dịch giả hoặc hệ thống dịch phải tuân thủ các nguyên tắc bảo mật nghiêm ngặt.

- Năng lực chuyên môn (professional competence): Bản dịch cần được thực hiện hoặc hiệu đính bởi người có năng lực chuyên môn cao về cả ngôn ngữ và pháp luật. Quá trình kiểm định chất lượng, bao gồm kiểm tra chéo (proofreading) bởi chuyên gia pháp lý, là bước không thể thiếu theo đánh giá của nhiều chuyên gia pháp lý.

Như vậy, một bản dịch pháp lý chất lượng cao cần hội tụ đủ các yếu tố: chính xác ngữ nghĩa, phù hợp pháp lý, nhất quán thuật ngữ, bảo mật thông tin và có sự giám sát chuyên môn. Đây là những nền tảng quan trọng nhằm đảm bảo tính pháp lý, giá trị sử dụng và mức độ tin cậy của bản dịch trong môi trường hành chính - tư pháp hiện nay.

3. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu sử dụng phương pháp hỗn hợp (mixed methods research), kết hợp giữa tiếp cận định lượng và định tính nhằm đánh giá toàn diện hiệu quả của trí tuệ nhân tạo trong dịch thuật pháp lý Pháp-Việt. Cách tiếp cận này cho phép khai thác các ưu điểm của phân tích dữ liệu định lượng (đo lường độ chính xác) và nghiên cứu định tính (phỏng vấn chuyên gia, phân tích nội dung), đảm bảo tính cân bằng giữa phân tích lý thuyết và thực tiễn.

Nguồn dữ liệu nghiên cứu bao gồm 30 văn bản pháp lý bằng tiếng Pháp, chứa khoảng 200 thuật ngữ chuyên ngành liên quan đến phòng chống tội phạm. Các văn bản này được dịch sang tiếng Việt bằng công cụ trí tuệ nhân tạo (ChatGPT). Bản dịch sau đó được phân tích dựa trên hệ thống tiêu chí đánh giá chất lượng bản dịch pháp lý đã được tổng hợp từ phân tổng quan lý thuyết, bao gồm: tính chính xác, sự phù hợp ngữ cảnh, tính nhất quán thuật ngữ, độ rõ ràng, tính chuyên môn và bảo mật thông tin.

Phương pháp nghiên cứu xác định lỗi dịch dựa trên đánh giá độc lập của ba chuyên gia được đào tạo tại Việt Nam và Pháp, có hơn 20 năm kinh nghiệm trong lĩnh vực dịch pháp lý. Các chuyên gia sử dụng chung một thang điểm chuyên môn gồm 5 mức độ, được xây dựng dựa trên các tiêu chí tổng hợp của González (2014) và Ashley (2017). Thang điểm này phản ánh mức độ nghiêm trọng của lỗi dịch theo ba nhóm tiêu chí chính: (i) ngôn ngữ - ngữ nghĩa (tính chính xác, đầy đủ), (ii) pháp lý - chức năng (tính phù hợp ngữ cảnh, tính nhất quán thuật ngữ), và (iii) kỹ thuật - chuyên môn (tính bảo mật, năng lực chuyên môn). Cụ thể, thang điểm được quy định như sau:

- 0 điểm: Không có lỗi.
- 1 điểm: Lỗi nhẹ, không ảnh hưởng đến nghĩa.
- 2 điểm: Lỗi trung bình, có thể gây hiểu nhầm.
- 3 điểm: Lỗi nghiêm trọng, làm sai lệch nội dung pháp lý.
- 4 điểm: Lỗi hoàn toàn, làm mất hiệu lực diễn đạt hoặc sai về bản chất pháp lý.

Ba chuyên gia được cung cấp tài liệu hướng dẫn sử dụng thang điểm nhằm đảm bảo tính nhất quán trong đánh giá. Một lỗi chỉ được công nhận nếu có ít nhất hai trong ba chuyên gia xác nhận.

Tiếp theo, nghiên cứu tiến hành phỏng vấn bán cấu trúc nhằm khai thác sâu hơn nhận định của các chuyên gia. Quy trình bao gồm hai bước:

- (1) Gửi bảng kết quả đánh giá và danh sách lỗi dịch qua email cùng với bộ câu hỏi định hướng ;
- (2) Thực hiện phỏng vấn trực tuyến cá nhân với từng chuyên gia.

Nội dung phỏng vấn tập trung vào cách áp dụng tiêu chí, lý do chấm điểm, cũng như nhận định về độ phù hợp của bản dịch trong hệ thống pháp lý Việt Nam. Dữ liệu định tính từ phỏng vấn được phân tích theo phương pháp quy nạp, nhằm bổ sung chiều sâu cho kết quả định lượng. Bên cạnh việc chỉ ra các lỗi dịch phổ biến, các chuyên gia còn cung cấp phân tích chuyên sâu về khó khăn trong dịch thuật pháp lý sử dụng AI, đặc biệt là sự khác biệt về ngữ pháp, cú pháp, thuật ngữ chuyên ngành và văn hóa pháp lý giữa tiếng Pháp và tiếng Việt.

Các kết quả phân tích trên là cơ sở để đề xuất một mô hình tích hợp AI vào quy trình dịch thuật chuyên ngành, với các bước: chuẩn bị tài liệu, xây dựng bộ thuật ngữ, huấn luyện mô hình ngôn ngữ, kiểm tra chất lượng bản dịch và phản hồi từ chuyên gia. Mô hình này hướng đến ứng dụng thực tiễn trong các cơ quan pháp luật, đặc biệt trong bối cảnh hợp tác pháp lý với cộng đồng Pháp ngữ.

4. Kết quả và thảo luận

4.1. Đánh giá tính hiệu quả của công cụ AI trong dịch thuật

Trong giai đoạn thực nghiệm, chúng tôi lựa chọn 200 thuật ngữ pháp lý chuyên ngành thuộc các lĩnh vực: điều tra, truy tố, xét xử, thi hành án và hợp tác quốc tế trong phòng chống tội phạm. Các thuật ngữ này được rút trích từ 30 văn bản chính thức như luật, nghị định, công ước quốc tế, báo cáo pháp luật và tài liệu tố tụng. Việc lựa chọn thuật ngữ được sự tham vấn ban đầu của chuyên gia, nhằm đảm bảo tính đại diện và mức độ chuyên biệt của từng thuật ngữ đối với bối cảnh pháp luật song ngữ Pháp-Việt.

Các thuật ngữ sau đó được xử lý thông qua công cụ dịch tự động ChatGPT - đại diện cho công nghệ trí tuệ nhân tạo (AI) trong nghiên cứu này. Dữ liệu được đưa vào hệ thống dưới dạng các cụm từ và câu pháp lý hoàn chỉnh, thay vì danh sách từ đơn lẻ, nhằm bảo đảm đánh giá năng lực xử lý ngữ cảnh của công cụ. Một số thuật ngữ được lặp lại trong nhiều ngữ cảnh khác nhau để kiểm tra độ ổn định và tính nhất quán trong dịch thuật.

Sau đó, bản dịch được các chuyên gia đánh giá theo hệ thống tiêu chí đã nêu ở phần phương pháp và tuân thủ quy trình sau: Mỗi bản dịch được thẩm định độc lập bởi ba chuyên gia, sử dụng chung thang điểm 5 cấp độ; Một lỗi chỉ được xác nhận khi có ít nhất hai chuyên gia thống nhất; Các nhận định không thống nhất được giải thích chi tiết trong phòng vấn bản cấu trúc để xác định nguyên nhân chênh lệch trong đánh giá.

Bên cạnh việc chấm điểm, các chuyên gia còn được yêu cầu đưa ra nhận xét định tính về khả năng dịch chính xác sắc thái pháp lý, độ phù hợp ngữ cảnh, mức độ giữ nguyên ý nghĩa chuyên ngành, và khả năng xử lý cấu trúc câu pháp lý đặc thù giữa hai ngôn ngữ.

Kết quả đánh giá được tổng hợp theo cả hai hướng: Định lượng: Tổng điểm trung bình, tỉ lệ lỗi theo nhóm tiêu chí (ngữ nghĩa, pháp lý, kỹ thuật); Định tính: Ghi nhận nhận xét chuyên môn từ chuyên gia về ưu/ nhược điểm của AI trong từng trường hợp cụ thể.

Kết quả cho thấy ChatGPT dịch các tài liệu thuộc lĩnh vực hợp tác tư pháp quốc tế, hướng dẫn pháp lý, điều ước quốc tế, điều khoản pháp luật với độ chính xác cao, ngữ nghĩa phù hợp ngữ cảnh và ngôn ngữ diễn đạt trôi chảy. Điều này có thể lý giải bởi đây là các văn bản có cấu trúc chặt chẽ, được chuẩn hóa về ngôn ngữ, được đăng tải công khai trên các cổng thông tin chính thức của các tổ chức quốc tế như Interpol, Liên hợp quốc, Bộ Nội vụ, Bộ Công an của hai nước nên hệ thống AI có khả năng tham chiếu và học từ dữ liệu lớn để đưa ra bản dịch tối ưu.

Hai ví dụ minh họa dưới đây minh chứng rõ năng lực của ChatGPT trong việc duy trì cấu trúc pháp lý gốc, sử dụng thuật ngữ chính xác, và phản ánh đúng ngữ nghĩa đặc thù của văn bản pháp luật trong quá trình chuyển ngữ:

Ví dụ 1:

(...) La coopération mondiale est essentielle pour lutter contre la criminalité transnationale organisée. Le Secrétaire général de l'ONU a appelé jeudi à une action plus ferme pour lutter contre le défi croissant de la criminalité transnationale organisée (...).

(...) Hợp tác toàn cầu là điều thiết yếu để đấu tranh chống lại tội phạm xuyên quốc gia có tổ chức. Tổng thư ký Liên Hợp Quốc đã kêu gọi vào thứ Năm vừa qua một hành động mạnh mẽ hơn để đối phó với thách thức ngày càng gia tăng của tội phạm xuyên quốc gia có tổ chức (...).

Nhận xét: Trong đoạn dịch trên, ChatGPT giữ được ngữ nghĩa đầy đủ, đồng thời sử dụng đúng thuật ngữ pháp lý đặc thù như *Tội phạm xuyên quốc gia có tổ chức* - một khái niệm được chuẩn hóa trong luật quốc tế. Diễn đạt tiếng Việt trôi chảy và phù hợp với văn phong pháp lý của tiếng Việt.

Ví dụ 2:

Article 694 du Code de procédure pénale

En l'absence de convention internationale en stipulant autrement:

1° Les demandes d'entraide émanant des autorités judiciaires françaises et destinées aux autorités judiciaires étrangères sont transmises par l'intermédiaire du ministère de la justice. Les pièces d'exécution sont renvoyées aux autorités de l'Etat requérant par la même voie;

2° Les demandes d'entraide émanant des autorités judiciaires étrangères et destinées aux autorités judiciaires françaises sont transmises par la voie diplomatique. Les pièces d'exécution sont renvoyées aux autorités de l'Etat requérant par la même voie.

En cas d'urgence, les demandes d'entraide sollicitées par les autorités françaises ou étrangères peuvent être transmises directement aux autorités de l'Etat requis compétentes pour les exécuter. Le renvoi des pièces d'exécution aux autorités compétentes de l'Etat requérant est effectué selon les mêmes modalités. Toutefois, sauf convention internationale en stipulant autrement, les demandes d'entraide émanant des autorités judiciaires étrangères et destinées aux autorités judiciaires françaises doivent faire l'objet d'un avis donné par la voie diplomatique par le gouvernement étranger intéressé. ».

Điều 694 luật tố tụng hình sự

Trong trường hợp không có hiệp định quốc tế quy định khác:

1° Các yêu cầu tương trợ tư pháp từ các cơ quan tư pháp Pháp gửi đến các cơ quan tư pháp nước ngoài được chuyển qua Bộ Tư pháp. Các tài liệu thực thi được gửi lại cho các cơ quan của quốc gia yêu cầu qua cùng một kênh;

2° Các yêu cầu tương trợ tư pháp từ các cơ quan tư pháp nước ngoài gửi đến các cơ quan tư pháp Pháp được chuyển qua con đường ngoại giao. Các tài liệu thực thi được gửi lại cho các cơ quan của quốc gia yêu cầu qua cùng một kênh.

Trong trường hợp khẩn cấp, các yêu cầu tương trợ tư pháp do các cơ quan Pháp hoặc nước ngoài yêu cầu có thể được chuyển trực tiếp đến các cơ quan có thẩm quyền của quốc gia yêu cầu để thực hiện. Việc chuyển các tài liệu thực thi cho các cơ quan có thẩm quyền của quốc gia yêu cầu được thực hiện theo các hình thức tương tự. Tuy nhiên, trừ khi có hiệp định quốc tế quy định khác, các yêu cầu trợ tư pháp từ các cơ quan tư pháp nước ngoài gửi đến các cơ quan tư pháp Pháp phải được thông báo qua con đường ngoại giao bởi chính phủ nước ngoài có liên quan.

Nhận xét: Trong ví dụ 2, ChatGPT đã dịch thuật đúng cấu trúc câu pháp lí của văn bản gốc, giữ nguyên tính hệ thống của thông tin phát luật, phân nhánh, phản ánh chính xác các quy trình hành chính - tư pháp quốc tế, đồng thời sử dụng chuẩn xác các thuật ngữ chuyên ngành như *Yêu cầu tương trợ tư pháp*, *Cơ quan có thẩm quyền*, *Con đường ngoại giao*.

Như vậy, trong các văn bản pháp lí có tính chất chính thống và quốc tế cao, ChatGPT cho thấy khả năng xử lí chính xác nội dung, thuật ngữ chuyên ngành và cấu trúc pháp lí - ba yếu tố then chốt trong dịch thuật pháp lí chuyên sâu.

4.2. Những thách thức của bản dịch bằng công cụ AI

Bên cạnh các ưu điểm đã ghi nhận, kết quả phân tích cũng chỉ ra một số hạn chế đáng kể của công cụ trí tuệ nhân tạo khi dịch thuật tài liệu pháp lí Pháp-Việt trong lĩnh vực phòng chống tội phạm. Các thách thức này tập trung vào ba nhóm chính:

Thứ nhất, hạn chế trong việc xử lí ngữ cảnh pháp lí: ChatGPT chưa thực sự nhận diện chính xác ngữ cảnh để lựa chọn thuật ngữ phù hợp. Một số từ pháp lí có thể mang nhiều nghĩa tùy theo giai đoạn tố tụng hoặc lĩnh vực sử dụng. Ví dụ:

“*Criminel*” trong hoạt động đấu tranh phòng chống tội phạm có thể dịch là “*Tội phạm*”, nhưng trong điều tra phải dịch là “*Người phạm tội*”.

“*Peine*” trong luật tố tụng dịch là “*Hình phạt*” nhưng trong xét xử thì dịch là “*Bản án*” hoặc “*Án tù*”.

“*Détention*” trong xét xử dịch là “*Giam giữ*”, nhưng trong điều tra dịch là “*Tạm giam*”, hoặc trong thi hành án dịch là “*cải tạo*”.

“*Justice pénale*” trong hệ thống pháp luật dịch là “*Tư pháp hình sự*”, trong luật là “*Hệ thống pháp lí hình sự*”.

Sự thiếu linh hoạt trong xử lí ngữ cảnh khiến bản dịch dễ gây hiểu lầm hoặc không phản ánh đúng bản chất pháp lí.

Thứ hai, khó khăn trong dịch thuật các kí hiệu và từ viết tắt chuyên ngành.

Trong các tài liệu pháp lý, thuật ngữ viết tắt là phổ biến và mang tính chuyên biệt cao. Tuy nhiên, AI thường mặc định lựa chọn ý nghĩa phổ biến nhất, dẫn đến sai lệch trong ngữ cảnh pháp luật - nghiệp vụ như ví dụ dưới đây:

Các cách dịch của AI:

Từ viết tắt	Nghĩa tiếng Pháp	Dịch tiếng Việt	Lĩnh vực
DNSP	Diplôme National Supérieur Professionnel	Bằng quốc gia bậc cao chuyên nghiệp	Giáo dục, nghề nghiệp
	Diplôme National Supérieur Professionnel de Danseur	Bằng quốc gia cao cấp ngành múa	Nghệ thuật, nhạc viện
DRHFS	Direction des Ressources Humaines de la Fonction Sanitaire	Cục Nhân sự Ngành Y tế Công	Y tế công, nhân sự
SDLP	Sous-direction de la Lutte contre la Criminalité Organisée et la Délinquance Financière	Phó Cục phòng chống Tội phạm có tổ chức và Tội phạm tài chính	An ninh, điều tra, tội phạm

Dịch đúng sẽ là:

Từ viết tắt	Nghĩa tiếng Pháp	Dịch tiếng Việt	Lĩnh vực
DNSP	La direction nationale de la sécurité publique	Cục an ninh công cộng	Cảnh sát
DRHFS	La direction des ressources humaines, des finances et des soutiens	Cục nhân sự, tài chính và hậu cần	Cảnh sát
SDLP	Le service de la protection	Cục bảo vệ yếu nhân (tương đương với Cục cảnh vệ Bộ Công an Việt Nam)	Cảnh sát

Sự nhầm lẫn này ảnh hưởng đến tính chính xác và nhất quán trong văn bản pháp lý, đặc biệt là khi nội dung có yếu tố nghiệp vụ điều tra.

Thứ ba, khoảng cách văn hóa pháp lý và đặc thù nghiệp vụ. Một số thuật ngữ mang tính nghiệp vụ đặc thù không có từ tương đương rõ ràng trong tiếng Việt. Ví dụ thuật ngữ “*Informateur*” ChatGPT dịch là “*Người cung cấp thông tin*” nhưng trong nghiệp vụ là “*Đặc tình*”; “*Boîte aux lettres*” dịch là hòm thư, nhưng trong lĩnh vực nghiệp vụ cảnh sát, “*Boîte aux lettres*” là hộp thư bí mật - đây là một trong những biện pháp nghiệp vụ được sử dụng trong điều tra,...

Như vậy, AI hiện chưa đủ khả năng xử lý các sắc thái văn hóa - nghiệp vụ này, do thiếu dữ liệu huấn luyện chuyên biệt cho lĩnh vực điều tra, an ninh.

4.3. Đánh giá của chuyên gia về các bản dịch AI

Nhằm đảm bảo tính khách quan và chuyên sâu trong đánh giá chất lượng bản dịch, nghiên cứu đã tiến hành phỏng vấn ba chuyên gia pháp lý (kí hiệu CG1, CG2, CG3). Các chuyên gia này đều được đào tạo tại cả Việt Nam và Pháp, có trên 20 năm kinh nghiệm công tác trong lĩnh vực công an và tư pháp và từng trực tiếp tham gia dịch thuật cũng như thẩm định các tài liệu pháp luật có liên quan đến phòng, chống tội phạm.

Kết quả phỏng vấn cho thấy sự đồng thuận tương đối cao về năng lực xử lý của ChatGPT đối với các văn bản pháp lý phổ biến, đặc biệt là những tài liệu thuộc lĩnh vực hợp tác tư pháp quốc tế. Theo đánh giá của các chuyên gia, công cụ này có khả năng xử lý nhanh, sử dụng thuật ngữ khá chính xác, văn phong mạch lạc và đặc biệt tiết kiệm thời gian trong khâu dịch sơ cấp.

Chuyên gia CG1 ghi nhận khả năng nhận diện và chuyển ngữ chính xác nhiều thuật ngữ pháp lý chuyên biệt, ví dụ: “*Extradition*”: “*Dẫn độ*”, “*Criminalité organisée*”: “*Tội phạm có tổ chức*”, “*Prévenu - Accusé*”: “*Bị can - Bị cáo*”. Điều này thể hiện sự tiếp cận tương đối đúng đắn của AI với hệ thống tổ tụng hình sự Pháp.

Trong khi đó, chuyên gia CG2 đánh giá cao khả năng xử lý văn bản có yếu tố đa ngôn ngữ (Pháp - Anh - Việt), thể hiện qua việc nhận diện đúng và dịch phù hợp các cụm từ như “*Search Warrant*” - “*Lệnh khám xét*”, hay “*Surveillance*” - “*Giám sát*”, vốn thường xuất hiện trong các tài liệu hợp tác quốc tế và văn bản thực tiễn nghiệp vụ.

Tuy nhiên, cả ba chuyên gia đều nhất trí rằng, AI vẫn còn tồn tại những hạn chế đáng kể khi tiếp cận các thuật ngữ nghiệp vụ đặc thù hoặc các cấu trúc pháp lý có tính chất ngữ dụng cao như một số ví dụ sau:

Ví dụ 1: “*Informateur*” AI dịch là “*Người cung cấp thông tin*”. Nếu xét ở góc độ ngôn ngữ phổ thông, đây là một bản dịch đúng. Tuy nhiên thuật ngữ này trong ngữ cảnh nghiệp vụ cảnh sát thì không phản ánh đầy đủ tính chất nghiệp vụ. Theo đó thuật ngữ này cần được dịch là “*Đặc tình*”, bởi nó bao hàm yếu tố ẩn danh, bảo mật và hoạt động nằm ngoài hệ thống tư pháp chính thức.

Ví dụ 2: “*Les personnes en garde à vue ont le droit de garder le silence*” AI dịch là “*Những người bị tạm giữ có quyền giữ im lặng*”. Bản dịch này mặc dù chính xác về mặt từ vựng, song vẫn thiếu tính chuẩn hóa về mặt pháp lý. Trong hệ thống pháp luật Việt Nam, cụm từ được chuẩn hóa và sử dụng rộng rãi là “*quyền im lặng*”, không chỉ mang sắc thái pháp lý mà còn đảm bảo tính ngắn gọn, súc tích và đúng chuẩn thuật ngữ.

Ví dụ 3: “*La procédure est engagée selon les principes du contradictoire*.” AI dịch là “*Thủ tục được tiến hành theo các nguyên tắc mâu thuẫn*”. Đây là lỗi dịch sai bản chất pháp lý bởi thuật ngữ “*Principe du contradictoire*” là một khái niệm cơ bản, trọng tâm trong tổ tụng hình sự, cần được dịch chính xác là “*Nguyên tắc tranh tụng*”. Việc dịch sai thành “*Nguyên tắc mâu thuẫn*” không những làm sai lệch nội dung mà còn thể hiện rõ sự thiếu hiểu biết của AI về thuật ngữ chuyên sâu và ngữ cảnh pháp lý đặc thù.

Bảng tóm tắt dưới đây hệ thống hóa các nhận định của chuyên gia về một số điểm mạnh và hạn chế chính của bản dịch AI.

Tiêu chí đánh giá	Ưu điểm nổi bật	Hạn chế đáng chú ý
Thuật ngữ pháp lý	Nhận diện đúng nhiều thuật ngữ chuẩn quốc tế	Gặp khó khăn với thuật ngữ đặc thù ngành nghiệp vụ
Cấu trúc câu pháp lý	Xử lý tốt các câu đơn giản, rõ ràng	Khó duy trì cấu trúc câu phức hợp đặc trưng của văn bản pháp luật
Ngữ dụng- văn hóa pháp lý	Dễ tiếp cận trong các văn bản quốc tế	Thiếu thích ứng với văn phong pháp luật nội địa
Tính chính xác ngữ cảnh	Phù hợp trong văn bản được chuẩn hóa	Hạn chế trong phân tích ngữ cảnh thực tiễn và linh hoạt pháp lý

Từ những phân tích trên có thể thấy rằng, ChatGPT đóng vai trò như một công cụ hỗ trợ hiệu quả trong dịch thuật pháp lý phổ thông, đặc biệt ở các văn bản mang tính kỹ thuật cao và được chuẩn hóa. Tuy nhiên, đối với các văn bản đòi hỏi sự tinh tế ngữ nghĩa, sắc thái pháp lý, hoặc chứa thuật ngữ mang tính nghiệp vụ đặc thù, việc hiệu đính và giám định của chuyên gia vẫn là yếu tố không thể thiếu nhằm đảm bảo độ chính xác và giá trị pháp lý của bản dịch.

Một mối quan tâm đáng kể khác được cả ba chuyên gia nhấn mạnh là vấn đề bảo mật thông tin. Theo CG2, việc sử dụng các công cụ dịch tự động như ChatGPT trong lĩnh vực pháp lý tiềm ẩn rủi ro lộ lọt thông tin, đặc biệt với các tài liệu điều tra có phân loại bảo mật. Ngoài ra, CG3 cũng lưu ý rằng chi phí sử dụng các nền tảng dịch AI chuyên sâu vẫn còn cao so với mặt bằng thu nhập và điều kiện hạ tầng số tại Việt Nam.

4.4. Đề xuất mô hình tích hợp AI vào dịch thuật pháp lý

Dựa trên kết quả phân tích thực nghiệm và phản hồi từ các chuyên gia, nghiên cứu đề xuất một mô hình tích hợp trí tuệ nhân tạo vào quá trình dịch thuật pháp lý giữa tiếng Pháp và tiếng Việt nhằm nâng cao hiệu quả và độ chính xác trong xử lý ngôn ngữ chuyên ngành. Mô hình này hướng đến việc tận dụng khả năng xử lý dữ liệu lớn, học sâu và nhận diện ngữ cảnh của AI, đồng thời vẫn đảm bảo yếu tố kiểm soát chuyên môn bởi con người - yếu tố không thể thiếu trong dịch thuật pháp lý.

Trước tiên, cần xây dựng và chuẩn bị một hệ thống dữ liệu đầu vào chất lượng cao, bao gồm các văn bản pháp lý song ngữ có tính đại diện và được phân loại rõ theo lĩnh vực tố tụng, điều tra, truy tố, hợp tác quốc tế và các văn bản hành chính pháp luật có cấu trúc tương đương. Việc xây dựng bộ thuật ngữ chuyên ngành pháp lý song ngữ đóng vai trò trọng tâm, giúp AI xác định được mối tương quan ngữ nghĩa chính xác giữa hai hệ thống pháp luật có cấu trúc và thuật ngữ khác nhau. Bộ thuật ngữ cần được phát triển dựa trên đối chiếu pháp lý, có sự tham gia của chuyên gia luật và ngôn ngữ để đảm bảo độ tương thích cao.

Tiếp đó, quá trình huấn luyện mô hình AI cần được thực hiện trên nền tảng dữ liệu đã chuẩn hóa, có chú trọng đến yếu tố ngữ cảnh, cấu trúc cú pháp, sự khác biệt văn hóa pháp lý và đặc điểm của các thuật ngữ viết tắt trong nghiệp vụ điều tra. Để đảm bảo chất lượng bản dịch, mỗi bản dịch do AI thực hiện cần được kiểm định thông qua hệ thống tiêu chí đánh giá chuẩn, bao gồm các tiêu chí đã trình bày trong phần tổng quan: tính chính xác, sự phù hợp ngữ cảnh, tính nhất quán, độ rõ ràng, chuyên môn và bảo mật thông tin. Các bước hiệu chỉnh, phản hồi và kiểm tra chéo bởi chuyên gia có chuyên môn cao sẽ giúp phát hiện các lỗi ngữ nghĩa và kỹ thuật còn tồn tại, từ đó tạo cơ sở để cập nhật và cải thiện mô hình.

Việc tích hợp mô hình dịch thuật AI này vào thực tiễn hoạt động của các đơn vị như cơ quan công an, viện kiểm sát, phòng hợp tác quốc tế không chỉ giúp giảm tải khối lượng công việc dịch thuật pháp lý chuyên ngành, mà còn góp phần nâng cao tính hiệu quả và độ chính xác trong quá trình xử lý văn bản pháp luật đa ngôn ngữ. Đây là một hướng đi khả thi, phù hợp với xu hướng ứng dụng công nghệ trong ngành pháp lý, đồng thời đặt nền tảng cho việc xây dựng các hệ thống hỗ trợ ngôn ngữ pháp lý bằng AI phục vụ lâu dài cho các cơ quan chức năng tại Việt Nam.

5. Kết luận

Thông qua phân tích thực nghiệm và đánh giá từ chuyên gia, kết quả cho thấy AI có thể hỗ trợ hiệu quả trong việc xử lý các văn bản pháp lý phổ biến, đặc biệt ở lĩnh vực hợp tác quốc tế, với tốc độ nhanh, khả năng xử lý ngôn ngữ linh hoạt và mức độ chính xác đáng ghi nhận. Tuy nhiên, nghiên cứu cũng chỉ ra một số hạn chế đáng kể, bao gồm việc chưa xử lý tốt các thuật ngữ mang tính đặc thù nghiệp vụ, chưa nhận diện đầy đủ ngữ cảnh pháp luật phức tạp và còn thiếu nhạy cảm với các yếu tố văn hóa - tư pháp giữa hai hệ thống ngôn ngữ. Trên cơ sở đó, nghiên cứu đã đề xuất một mô hình tích hợp AI có kiểm soát vào quy trình dịch thuật pháp lý, với các bước chặt chẽ từ thu thập và chuẩn hóa dữ liệu, xây dựng bộ thuật ngữ chuyên ngành, huấn luyện mô hình ngôn ngữ đến đánh giá, kiểm định và cải tiến liên tục. Mô hình này không chỉ góp phần nâng cao chất lượng dịch thuật pháp lý, mà còn mở ra một hướng đi khả thi cho việc ứng dụng công nghệ cao trong hoạt động tư pháp hiện đại, đặc biệt trong bối cảnh hợp tác pháp luật quốc tế ngày càng sâu rộng.

Từ các kết quả thu được, bài báo kiến nghị:

- 1) Các cơ quan chức năng cần ưu tiên xây dựng cơ sở dữ liệu pháp lý song ngữ chất lượng cao để phục vụ huấn luyện và vận hành hệ thống AI;
- 2) Việc thành lập các nhóm chuyên gia liên ngành (pháp luật - ngôn ngữ - công nghệ thông tin) là cần thiết để đảm bảo kiểm soát chất lượng và tính phù hợp của các bản dịch;
- 3) Nhà nước cần sớm ban hành các khung pháp lý về bảo mật dữ liệu, đánh giá và triển khai trí tuệ nhân tạo trong lĩnh vực tư pháp;
- 4) Mô hình đề xuất cần được thử nghiệm mở rộng tại các đơn vị công an, viện kiểm sát, tòa án có yếu tố hợp tác quốc tế nhằm đánh giá tính khả thi và hiệu quả thực tiễn trước khi áp dụng rộng rãi.

Những đề xuất này hướng tới mục tiêu xây dựng một hệ sinh thái dịch thuật pháp lý thông minh, an toàn và hiệu quả, góp phần hiện thực hóa quá trình hiện đại hóa nền tư pháp Việt Nam trong thời đại số.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Tiếng Việt

1. Nguyễn, V. H. (2019), “Thích ứng miền trong dịch máy nơ-ron cho cặp ngôn ngữ Anh-Việt”. Tạp chí *Khoa học và Công nghệ*, Đại học Quốc gia Hà Nội, 35(4), pp.35-45.

Tiếng Anh

2. Ashley, K. D. (2017), *Artificial intelligence and legal analytics: New tools for law practice in the digital age*. Cambridge University Press.
3. Bahdanau, D., Cho, K., & Bengio, Y. (2015), Neural machine translation by jointly learning to align and translate. *International Conference on Learning Representations (ICLR)*. <https://openreview.net/forum?id=S1oB6N5gg>.
4. Bitkom e.V. (2020), *Artificial intelligence in technical translation*. <https://www.bitkom.org>
5. Europol. (2024), *AI and policing: The benefits and challenges of artificial intelligence for law enforcement*. <https://www.europol.europa.eu>
6. González, A. (2014), *Legal translation and the interpretation of law*. Oxford University Press.
7. Li, H., Zhao, X., & Wang, J. (2020), Applications of AI in international criminal law and transnational crime. *International Law Review*, 8(3), pp.75-98.
8. Radford, A., Narasimhan, K., Salimans, T., & Sutskever, I. (2019), Improving language understanding by generative pre-training. *OpenAI*. <https://openai.com/research/language-unsupervised>.
9. Stahlberg, F. (2020), Neural machine translation: A review. *Journal of Artificial Intelligence Research*, 69, pp.343-418.
10. Vaswani, A., Shazeer, N., Parmar, N., Uszkoreit, J., Jones, L., Gomez, A. N., Kaiser, Ł., & Polosukhin, I. (2017), Attention is all you need. *Advances in Neural Information Processing Systems*, 30, 5998–6008. <https://arxiv.org/abs/1706.03762>.

An AI-based approach in translation:

French-Vietnamese translation of crime prevention terminology

Abstract: In the context of expanding international cooperation, the demand for French translation in the field of crime prevention in Vietnam is growing significantly. However, traditional translation methods face numerous challenges, such as a large volume of documents, complex terminology, and a high requirement for accuracy. Artificial Intelligence (AI) has emerged as a potential support tool, helping to accelerate translation processes and reduce costs. This study evaluates the effectiveness of AI (specifically ChatGPT) in translating specialized legal documents, with a focus on areas related to crime prevention and enforcement.

The research methodology includes analysis of AI-generated translations, surveys, and expert consultations. The findings indicate that AI performs well in translating standardized language sources found on official public platforms such as Interpol, but remains limited in handling context and legal terminology, necessitating post-editing by professional translators.

The study proposes the development of a digitized French-Vietnamese legal terminology database, training for translators to effectively utilize AI, and enhancing AI performance through natural language processing technologies to improve translation quality.

Key words: Artificial Intelligence (AI); French terminology translation; crime prevention; Legal documents; Digitized French - Vietnamese terminology database; AI-assisted translation.